C/2024/6880

28.11.2024

# Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru

# Komplexní strategie pro biologickou rozmanitost na COP16: spolupráce všech odvětví v zájmu dosažení společného cíle

# (stanovisko z vlastní iniciativy)

(C/2024/6880)

Zpravodaj: **Arnaud SCHWARTZ**

Poradce: Alexandros KASSAPIS (pro zpravodaje)

| | |
|---|---|
| Rozhodnutí plenárního shromáždění | 18. 1. 2024 |
| Právní základ | čl. 52 odst. 2 jednacího řádu |
| Odpovědná sekce | Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí |
| Přijato v sekci | 3. 9. 2024 |
| Přijato na plenárním zasedání | 19. 9. 2024 |
| Plenární zasedání č. | 590 |
| Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování) | 158/2/7 |

## 1. Závěry a doporučení

1.1 V období před konáním 16. zasedání konference smluvních stran Úmluvy OSN o biologické rozmanitosti (CBD) by EHSV rád učinil několik poznámek:

1.2 Biologická rozmanitost představuje soubor genetických odrůd, který je nejdůležitější složkou přírodního kapitálu, jejž lidstvo zdědilo od přírody. Je podmínkou dlouhodobého zabezpečení potravin a udržitelné hospodářské prosperity. Existence a prosperita lidstva bude záviset na naší schopnosti spolupracovat a respektovat meze naší planety. Před EU stojí důležité úkoly na vlastním území i za jeho hranicemi, a to zvláště v podobě právních předpisů a obchodních dohod, které by měly bránit dovozu a vývozu environmentálně a sociálně neudržitelných potravin, výrobků a technologií.

1.3 Aby byly politiky na podporu biologické rozmanitosti účinnější, je třeba, aby byly soudržnější a komplexnější napříč odvětvími, lépe začleněny do programů v oblasti klimatu, životního prostředí a potravinového zabezpečení v EU a na globální úrovni, zahrnovaly nejen environmentální, ale také sociální a hospodářský rozměr a získaly nezbytnou finanční podporu.

1.4 Nyní jsou více než kdykoliv jindy zapotřebí inovativní a efektivní mechanismy finanční podpory z veřejných, soukromých a smíšených zdrojů pro hlavní a někdy zranitelné zúčastněné strany (včetně drobných zemědělců a rybářů, původních obyvatel atd.);, globální finanční struktura se standardizovaným mechanismem podávání zpráv a nové ukazatele, jež budou především pamatovat na meze planety, přeskupení investic směrem k nízkouhlíkovým, odolným hospodářstvím a prosperujícím ekosystémům, jakož i podpora EU pro země globálního Jihu při ochraně biologické rozmanitosti.

1.5 Služby ve prospěch biologické rozmanitosti je třeba hradit stejně jako finanční ztráty, jež mohou vlastníci půdy utrpět v důsledku této činnosti. K tomu je zapotřebí vyčlenit zvláštní fondy, stanovit normy na globální úrovni, prosazovat integritu a transparentnost finančních nástrojů na podporu biologické rozmanitosti a také přestat financovat environmentálně škodlivé dotace. Dlouhodobě to přinese udržitelnější, odolnější a zdravější produkci.

1.6 Zdraví ekosystémů, zvířat a lidí je vzájemně provázáno, neboť tyto subjekty jsou součástí téhož přírodního ekosystému. V Evropě je proto třeba vytvořit přístup „jedno zdraví“.

1.7 Politiky v oblasti životního prostředí a klimatu by neměly být vnímány jako přítěž při překonávání současné krize, ale spíše jako součást nezbytných dlouhodobých řešení do budoucna. Výraznější diplomatická činnost v oblasti biologické rozmanitosti a klimatu je rovněž nutným předpokladem posílení mezinárodní spolupráce, abychom společně dosáhli udržitelné podoby našich ekosystémů, ekonomik a společností.

1.8 Cílem je začlenit biologickou rozmanitost do tvorby politik a určit přírodě prospěšná klimatická opatření. EU by proto měla zaujmout integrovaný víceúrovňový přístup zahrnující více zúčastněných stran, jenž bude kombinovat vědecký výzkumu rozvoj politik, zapojení zúčastněných stran a osvětové kampaně.

1.9 Provádění mezinárodních dohod, jako je dohoda o klimatu a dohoda o biologické rozmanitosti, bude na všech úrovních vyžadovat inkluzivnější model mnohostranné správy, který zahrnuje systematickou, poradní ([1]), včasnou a důslednou účast občanů a organizací občanské společnosti, veřejnosti, včetně mladých lidí, soukromého sektoru a akademické obce, přičemž současně zajistí nejefektivnější mechanismy odpovědnosti a spravedlivý přístup ke spravedlnosti a údajům. Nutné bude též konsolidovat sociální dialog a kolektivní vyjednávání o ochraně biologické rozmanitosti a jasně zapojit sociální partnery.

1.10 V neposlední řadě EHSV vyjadřuje znepokojení nad tím, že v nových politických směrech Komise nejsou uvedeny cíle udržitelného rozvoje, a znovu vyzývá k vytvoření integrované, holistické strategie s ambiciózními dlouhodobými cíli a plány – Agendy EU pro udržitelný rozvoj 2050 – s cílem zajistit ekonomiku blahobytu fungující v mezích planety. EU by se těmito cíli a úkoly neměla zabývat jednotlivě, a naopak v zájmu snížení složitosti svých politik a zvýšení jejich účinnosti zaujmout systémový, průřezový a prognostický přístup ([2]).

1.11 V tomto ohledu by mohl pomoci komisař pro budoucí generace odpovědný za prosazování dlouhodobého, holistického a systémového myšlení, který se zaměří na ukazatele dobrých životních podmínek a biologické rozmanitosti přesahující údaje o HDP a bude je začleňovat do tvorby politik. Proto EHSV vyzývá, aby Evropský parlament, Rada EU a Evropská komise přijaly interinstitucionální prohlášení, jímž by vymezily pevný rámec zaručující ochranu a prosazování práv budoucích generací. Pro tento účel by Komise měla zřídit úřad výkonného místopředsedy pro budoucí generace.

## 2. **Související informace**

2.1 V kontextu současné trojité celosvětové krize (změna klimatu, znečištění a úbytek biologické rozmanitosti) je stále naléhavější přehodnotit náš vztah s přírodou a chránit a případně obnovit přírodní ekosystémy, na kterých závisí lidé a většina jejich hospodářských činností, včetně zemědělství, lesnictví a rybolovu. Odhaduje se, že více než 50 % globálního HDP závisí na přírodě ([3]) a zhruba 40 % pracovních míst celosvětově přímo závisí na zdravých ekosystémech ([4]).

([1]) Poradní účast vychází z teorií poradní demokracie a přesvědčení, že politická rozhodnutí by měla být výsledkem otevřené diskuse a debaty občanů. Examples of deliberative participation (Příklady poradní účasti), SALTO.

([2]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu EU a Agenda 2030: posílení plnění cílů udržitelného rozvoje (Úř. věst. C, C/2024/876, 6.2.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/876/oj?locale=cs).

([3]) Study for a methodological framework and assessment of potential financial risks associated with biodiversity loss and ecosystem degradation (Studie pro metodologický rámec a posouzení možných finančních rizik spojených s úbytkem biologické rozmanitosti a degradací ekosystému), Evropská komise.

([4]) Světový výhled v oblasti zaměstnanosti a sociální oblasti na rok 2018, MOP.

2.2 EHSV poukazuje na význam tropických lesů pro globální biologickou rozmanitost, současně však zejména upozorňuje, že právě tak důležitá je biologická rozmanitost ve vodních systémech a půdě. Pominout nelze ani význam zemědělské biodiverzity v zemědělství, kterou tvoří např. různorodost pěstovaných plodin, pro odolnou produkci potravin.

2.3 Světová zdravotnická organizace (WHO) považuje znečištění a zhoršování stavu životního prostředí za významné riziko pro lidské zdraví ([5]). Čisté, zdravé a udržitelné životní prostředí je základním lidským právem ([6]). Zakotvení práva na zdravé životní prostředí v právních předpisech EU a rozvíjení přístupu „jedno zdraví" by pomohly ochránit udržitelnou budoucnost pro současnou generaci a generace následující ([7]).

2.4 Zřetelně též vyvstává různá míra rizika úbytku biologické rozmanitosti a zhoršování stavu životního prostředí pro určité komunity a skupiny osob v jednotlivých zemích i mezi nimi, a tím spíše je tedy nutno zajistit spravedlivou transformaci ([8]).

2.5 Celosvětový rámec pro biologickou rozmanitost z Kchun-mingu a Montrealu z roku 2022, známý též jako plán pro biologickou rozmanitost pro život na zemi (plán pro biologickou rozmanitost) ([9]), který byl přijat na COP15 Úmluvy OSN o biologické rozmanitosti, znamenal historický úspěch při mobilizaci proti úbytku biologické rozmanitosti. Na základě provádění cílů udržitelného rozvoje stanoví cestu k dosažení globální vize světa žijícího v harmonii s přírodou do roku 2050. K hlavním prvkům plánu pro biologickou rozmanitost patří čtyři cíle do roku 2050 a 23 cílů do roku 2030.

2.6 Z analýz vývoje nicméně vyplývá, že svět své sliby neplní ([10]). EU navíc zaostává v plnění svých cílů (např. u strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030) ([11]). Hlavními příčinami pokračujícího úbytku biologické rozmanitosti zůstávají změna klimatu, úbytek přírodních stanovišť (v důsledku využívání půdy k zemědělství a urbanizaci), znečištění a nadměrné využívání přírodních zdrojů.

2.7 Tržní mechanismy samy o sobě nezajistí veřejné statky nebo udržitelný globální hospodářský systém. Mají-li veřejné statky vést k sociálnímu blahobytu, vyžadují veřejnou správu a finanční prostředky. Tržní mechanismy pak potřebují korekci a vedení ze strany veřejných orgánů.

2.8 Environmentální politiky (předpisy, opatření, financování) vyžadují solidaritu a silnou mezinárodní spolupráci. I přes pokrok a úspěchy úmluv OSN při stanovování cílů není dostatečné jejich plnění. Nedaří se totiž dosáhnout politického konsensu nad volbou konkrétních opatření a sdílení zátěže na všech institucionálních úrovních ([12]). To ohrožuje ekologickou odolnost planety, což bude, pokud nedojde ke změně, představovat obrovské socioekonomické problémy a nepřiměřeně zatíží mladé lidi a budoucí generace, zejména v zemích globálního Jihu.

([5]) Estimating environmental health impacts (Odhad dopadů životního prostředí na zdraví), WHO.

([6]) Rezoluce *Lidské právo na čisté, zdravé a udržitelné životní prostředí*, Valné shromáždění OSN.

([7]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Právo na zdravé životní prostředí v Evropské unii, zejména v souvislosti s válkou na Ukrajině (Úř. věst. C 228, 29.6.2023, s. 10), informační zpráva EHSV *Ochrana životního prostředí jako předpoklad dodržování základních práv*.

([8]) NAT/933 *Vypracování legislativního návrhu a politických nástrojů EU v oblasti spravedlivé transformace s cílem posílit sociální rozměr Zelené dohody pro Evropu* (připravuje se); Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Dosažení pokroku v souvislosti s politickým rámcem EU pro spravedlivou transformaci – jaká opatření jsou zapotřebí?" (Úř. věst. C, C/2024/1576, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1576/oj?locale=cs).

([9]) Biodiversity Plan for Life on Earth (Plán pro biologickou rozmanitost pro život na zemi).

([10]) CBD Online Reporting Tool (Nástroj pro podávání zpráv online pro účely Úmluvy OSN o biologické rozmanitosti).

([11]) Přehled strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti.

([12]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2030" (Úř. věst. C 123, 9.4.2021, s. 76), Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 Navrácení přírody do našeho života (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 259), Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Konstruktivnější úloha občanské společnosti při provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí (Úř. věst. C 47, 11.2.2020, s. 50), Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Provádění právních předpisů EU v oblasti ochrany životního prostředí, pokud jde o kvalitu ovzduší, vodu a odpady (Úř. věst. C 110, 22.3.2019, s. 33), Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Opatření EU ke zlepšení dodržování právních předpisů v oblasti životního prostředí a správy věcí veřejných v této oblasti [COM(2018) 10 final] (Úř. věst. C 283, 10.8.2018, s. 83).

2.9 Politická napětí a dezinformace ([13]) ohledně klimatu a biologické rozmanitosti, stupňování konfliktů, migrace a rostoucí životní náklady ohrožují cíle Zelené dohody pro Evropu, plánu pro biologickou rozmanitost, Pařížské dohody a Agendy OSN 2030. I když tyto mnohostranné problémy odhalily křehkost našeho ekonomického systému, představují rovněž příležitost pro transformační změnu vedoucí k ekonomice blahobytu a novému narativu pro lidi a planetu ([14]).

2.10 S volbami do Evropského parlamentu a obnovou Komise nastal čas upřednostnit biologickou rozmanitost a provádění *acquis* v oblasti životního prostředí ve všech politikách EU. Existuje rovněž mnoho důvodů pro to, aby EU přijala odpovědnost za globální biologickou rozmanitost a postupně ukončila opatření, která mají negativní dopad na ekosystémy a komunity ve třetích zemích, zejména v zemích globálního Jihu.

2.11 Cílem tohoto stanoviska z vlastní iniciativy je:

— vytvořit nový narativ pro lidi a planetu, který zdůrazní propojení mezi odolnými ekosystémy a prosperitou;

— vypracovat komplexní strategii pro biologickou rozmanitost, která bude zahrnovat environmentální, hospodářský a sociální rozměr a bude provázána s programem pro klima, životní prostředí a „jedno zdraví“, jakož i s odvětvími, která jsou nejvíce závislá na biologické rozmanitosti a nejvíce ji ovlivňují;

— určit potřeby a zájmy těchto odvětví (včetně zemědělství, lesnictví, rybolovu a bioekonomiky) a navrhnout řešení, která jim pomohou plnit unijní i globální cíle v oblasti biologické rozmanitosti;

— navrhnout konkrétní doporučení pro program nové Komise a 16. zasedání konference smluvních stran Úmluvy OSN o biologické rozmanitosti;

— zvýšit součinnost mezi úmluvami OSN o biologické rozmanitosti, klimatu a desertifikaci (UN CBD, UNFCCC a UNCCD).

## 3. **Financování biologické rozmanitosti**

3.1 Globální analýzy zdůrazňují, že je nutno mobilizovat značné finanční zdroje na přizpůsobování se změně klimatu a její zmírňování, stejně jako na zachování, ochranu a obnovu biologické rozmanitosti, a to zejména v kontextu úmluv UNFCCC a UN CBD ([15]). EHSV si je vědom, že veřejné finance nestačí, a poukazuje proto na nutnost mobilizovat investice soukromého sektoru, mj. též pomocí finančních nástrojů, jako jsou uhlíkové kredity, snížení dluhu výměnou za podporu biologické rozmanitosti a dluhopisy vázané na cíle udržitelného rozvoje. EHSV však varuje, že je třeba přísně dbát na integritu těchto nástrojů a zvláště návrhy na „trhy biologické rozmanitosti“ je nutno předkládat s maximální opatrností. EU by měla na mezinárodních fórech, jako je mezinárodní konference o financování rozvoje, prosazovat vytvoření globální komise, která by zajišťovala na transparentnost a integritu finančních nástrojů na ochranu biologické rozmanitosti.

3.2 Vzhledem ke zjevnému úbytku biologické rozmanitosti vlivem změny klimatu požaduje EHSV postupné ukončení dotací na fosilní paliva a zároveň vítá určení „dotací, jež škodí životnímu prostředí,“ a vyzývá k jejich přesnějšímu vymezení a plánovanému ukončení. Investice v rámci ekologické a spravedlivé transformace musí mít čistý přínos pro biologickou rozmanitost a životní prostředí.

3.3 EHSV žádá Komisi, aby členské státy motivovala k dalšímu rozpracování, zavedení a provozování harmonizovaných, ekologických a udržitelných daňových systémů založených na zásadě „znečišťovatel platí“ ([16]), a to spravedlivým postupem bez retroaktivní platnosti. Tato zásada by se měla uplatnit rovněž na obce a ostatní místní nebo regionální orgány a výsledné finanční prostředky by měly být vyčleněny na předcházení znečištění.

([13]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru – Ochrana demokracie proti dezinformacím (*Úř. věst. C, C/2024/4052, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4052/oj*).

([14]) Stanovisko - Evropský hospodářský a sociální výbor - Koncepce Zelené a sociální dohody pro Evropu založené na ekonomice blahobytu (Úř. věst. C, C/2024/6879, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6879/oj); Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Udržitelné hospodářství v souladu s našimi potřebami (Úř. věst. C 106, 31.3.2020, s. 1).

([15]) Stanovisko - Evropský hospodářský a sociální výbor - Financování opatření v oblasti klimatu: nový plán pro dosažení ambiciózních cílů v oblasti klimatu a cílů udržitelného rozvoje (Úř. věst. C, C/2024/6881, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/C/2024/6881/oj).

([16]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Konstruktivnější úloha občanské společnosti při provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí (Úř. věst. C 47, 11.2.2020, s. 50).

3.4 EHSV v několika stanoviscích uvedl ([17]), že náklady na ochranu biologické rozmanitosti nemohou nést zemědělci, rybáři a vlastníci lesů. Poskytování veřejného statku a hodnoty se pro ně musí stát spíše zajímavou příležitostí k výdělku, např. prostřednictvím zavedení ekologických pobídek. EHSV také kritizoval nedostatečné financování opatření ve prospěch sítě Natura 2000 a vyzval k vytvoření evropského fondu věnovaného biologické rozmanitosti. Na tato doporučení musí nyní navázat Komise a členské státy.

3.5 EHSV poukazuje na to, že veřejné finanční prostředky, včetně víceletého finančního rámce (VFR), by měly být přednostně použity na veřejné statky, a požaduje, aby byla zajištěna soudržnost mezi všemi politickými oblastmi (SZP, SRP, energetika, doprava, sociální politiky atd.), financováním a dotacemi, které mají dopady na ochranu a obnovu biologické rozmanitosti. V této souvislosti se EHSV domnívá, že SZP po roce 2027 musí zajistit stabilní dlouhodobý politický rámec zaměřený na udržitelnou produkci potravin a otevřenou strategickou autonomii EU a zároveň chránit rozmanitost plodin a druhů zemědělství v EU a její ekosystémy ([18]).

## 4. Posilování biologické rozmanitosti a klimatických opatření prospěšných pro přírodu: co dělat a čeho se vyvarovat

4.1 Změna klimatu je jednou z hlavních příčin úbytku biologické rozmanitosti. Většina politik zaměřených na působení proti změně klimatu je tak přínosem také pro biologickou rozmanitost. Některá technologická a digitální řešení pro opatření v oblasti klimatu však mohou biologickou rozmanitost a životní prostředí poškozovat (např. umělá inteligence, jaderná energie, zachycování a ukládání uhlíku atd.). EU by se měla řídit zásadou předběžné opatrnosti.

4.2 EHSV doporučuje tyto kroky ve prospěch posílení biologické rozmanitosti a přírodě prospěšných klimatických opatření:

4.2.1 **Spolupráce** vědeckých pracovníků v různých oborech (převážně v oblasti biologické rozmanitosti a klimatu), ale také tvůrců politik a zúčastněných stran. EHSV vyzývá k uspořádání nových pracovních setkání spolufinancovaných Mezivládní vědecko-politickou platformou pro biologickou rozmanitost a ekosystémové služby (IPBES) a Mezivládním panelem pro změnu klimatu (IPCC) s cílem poskytnout mezinárodní komunitě pokyny, jak rozvíjet tuto potřebnou spolupráci ([19]). Dále žádá, aby v rámci evropských klimatických misí (např. Klimaticky neutrální a inteligentní města) byla testována též řešení, která k problematice biologické rozmanitosti přistupují za společné účasti zúčastněných stran.

4.2.2 **Integrace** biologické rozmanitosti do klimatických opatření a opačně. EHSV žádá Komisi, aby připravila domácí i mezinárodní integrované politiky se zaměřením na klima i biologickou rozmanitost současně. K tomu jsou zapotřebí též **posouzení dopadu** klimatických řešení a opatření na podporu biologické rozmanitosti.

4.2.3 **Monitorování** provádění směrnic o ochraně přírody, nařízení o obnově přírody a plnění slibů plynoucích z UN CBD.

4.2.4 **Přírodní a ekosystémová řešení**, která se zaměřují současně na změnu klimatu a úbytek biologické rozmanitosti ([20]), jako je ochrana přírodních stanovišť, obnova ekosystémů, lesů a mokřadů, udržitelné hospodaření s půdou a udržitelné zemědělské postupy, zajišťují ekosystémové služby a zároveň snižují emise skleníkových plynů a respektují práva a kulturu dotčených obyvatel, jako jsou místní komunity a původní obyvatelé.

4.2.5 Zohlednění **oběhového hospodářství**, které poskytuje rámec pro transformační přechod k udržitelnému využívání přírodních zdrojů a k ekonomice blahobytu fungující v mezích planety. Environmentální a socioekonomické přínosy oběhových přístupů se mohou stát faktory úspěchu při provádění politik v oblasti biologické rozmanitosti a klimatu.

([17]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o obnově přírody (Úř. věst. C 140, 21.4.2023, s. 46), Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 Navrácení přírody do našeho života [COM(2020) 380 final] (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 259).

([18]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Podpora vlastní a udržitelné produkce potravin: strategie pro společnou zemědělskou politiku po roce 2027 (Úř. věst. C, C/2024/2099, 26.3.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2099/oj?locale=cs).

([19]) Biodiversity and Climate Change workshop report (Zpráva o pracovním setkání na téma biologická rozmanitost a změna klimatu), IPBES & IPCC.

([20]) Globální standard IUCN pro řešení blízká přírodě: první vydání, IUCN.

4.2.6 **Informování veřejnosti a vzdělávání** pro každého, zejména tvůrce politik, mladé lidi a podniky, ohledně vzájemného propojení biologické rozmanitosti, změny klimatu, stability ekosystému a dobrých životních podmínek lidí.

4.2.7 **Pobídkové mechanismy**, které mají podpořit postupy šetrné k životnímu prostředí a odradit od činností, jež biologickou rozmanitost a životní prostředí poškozují. Patřit by mezi ně měly platební režimy pro ekosystémové služby (určené např. zemědělcům, lesníkům a rybářům), koncepce „přínos přírody pro člověka“ ([21]) a programy ekologické certifikace. Jako poslední možnost lze navíc uvažovat o zavedení systému ekologických kompenzací na základě jasných kritérií. Kupříkladu stavební projekty poškozující přírodu by měly být kompenzovány jinde. Za zvážení stojí také vytvoření společného trhu pro ekologické kompenzace.

4.2.8 **Mezinárodní sociální a zelená diplomacie** ve prospěch financování a sdílení znalostí se zaměřením na globální Jih a původní obyvatele by měla doplnit interní úsilí EU a zvýšit součinnost mezi konferencemi smluvních stran UN CBD, UNFCCC a UNCDD.

4.3 EHSV rovněž navrhuje jmenovat komisaře pro budoucí generace, který by zodpovídal za prosazování dlouhodobého, holistického a systémového myšlení a zaměří se na ukazatele dobrých životních podmínek a biologické rozmanitosti přesahující údaje o HDP a bude je začleňovat do tvorby politik.

## 5. Vytvoření pozitivního narativu pro biologickou rozmanitost pomocí intenzivní účasti občanské společnosti

5.1 Mezigenerační aspekt politik v oblasti biologické rozmanitosti a životního prostředí se musí odrážet v důrazném, smysluplném zapojení mládeže ve všech fázích rozhodovacích procesů, od stanovení programu a přípravy legislativních návrhů až po provádění, monitorování a následná opatření ([22]), aby nezůstal stranou dopad politik na budoucí generace ([23]).

5.2 Zapojení občanské společnosti do správy biologické rozmanitosti je zásadní pro dosažení cílů v oblasti biologické rozmanitosti a začlenění potřeb a zájmů všech odvětví, včetně zemědělství, lesnictví a rybolovu. EHSV navrhuje strukturovat působení občanské společnosti na místní, evropské, mezinárodní a průřezové úrovni takto:

5.2.1 Na místní a vnitrostátní úrovni

— Zásadní význam pro vytvoření pozitivního narativu pro biologickou rozmanitost má zahrnutí biologické rozmanitosti a ekologie do programů celoživotního učení a vzdělávacích systémů členských států ([24]). Členské státy by měly zajistit přístup k národním parkům a přírodním oblastem a souvisejícím osvětovým programům, a podpořit tak správu těchto oblastí a využít přínosy přiblížení lidí k přírodě. Je třeba podpořit vzdělávací programy jako jsou ty, které pořádá svaz IUCN a federace EUROPARC ([25]).

— Uspořádat místní pracovní setkání týkající se biologické rozmanitosti se zástupci organizací občanské společnosti, místních komunit, mladých lidí, původních obyvatel, akademické obce, finančního sektoru a dalších příslušných odvětví, jako je zemědělství, lesnictví a rybolov.

— Usnadnit participační rozhodovací procesy a zapojit zúčastněné strany do tvorby, provádění a monitorování místních opatření v oblasti zachování biologické rozmanitosti.

— Podporovat iniciativy na místní úrovni a komunitní projekty pro zachování a posílit postavení místních komunit, aby převzaly odpovědnost a správu, pokud jde o úsilí o zachování biologické rozmanitosti. Testovat nové obchodní modely na ochranu biologické rozmanitosti (např. ekoturistika, organické a regenerativní zemědělství atd.).

([21]) Nature's Contributions to People (NCP), IPBES.
([22]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Směrem ke strukturovanému zapojení mládeže v otázkách klimatu a udržitelnosti v rámci rozhodovacího procesu EU“ (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 44).
([23]) EU Youth Test, Fit for Future Generations.
([24]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Posílení postavení mladých lidí s cílem dosáhnout udržitelného rozvoje prostřednictvím vzdělávání (Úř. věst. C 100, 16.3.2023, s. 38).
([25]) Federace EUROPARC.

5.2.2 Na úrovni EU

— Posílit zastoupení organizací občanské společnosti a původních obyvatel v procesech tvorby politik EU v oblasti biologické rozmanitosti prostřednictvím jejich účinného zapojení do konzultačních mechanismů, poradních orgánů a dialogů zúčastněných stran.

— Uspořádat pracovní setkání ve smyslu kapitoly 5 a systematizovat partnerství různých zúčastněných stran v zájmu spolupráce občanské společnosti, státních orgánů, výzkumných institucí a podniků, aby opatření na podporu zachování biologické rozmanitosti byla prováděna efektivně.

5.2.3 Na mezinárodní úrovni

— Podpořit lepší začlenění zástupců občanské společnosti do mezinárodních fór pro správu biologické rozmanitosti, jako jsou mimo jiné konference smluvních stran UN CBD, UN CMS ([26]), UNFCCC a UNCDD.

— Posílit úlohu nevládních organizací, mládežnických organizací a organizací původních obyvatel a dalších subjektů občanské společnosti při utváření globálních politik a dohod v oblasti biologické rozmanitosti, jako je plán pro biologickou rozmanitost.

— Usnadnit výměnu znalostí mezi organizacemi občanské společnosti a jejich spolupráci napříč různými zeměmi a regiony s cílem prosazovat osvědčené postupy v oblasti zachování biologické rozmanitosti a uspořádat pracovní setkání popsaná v kapitole 5, která je zahrnují.

5.2.4 Na průřezové úrovni

— Podpořit dialog a spolupráci mezi organizacemi občanské společnosti, vědeckými pracovníky a odvětvími, jako je zemědělství, lesnictví a rybolov, s cílem rozvíjet vzájemně prospěšná řešení.

— Podpořit iniciativy v oblasti výzkumu a inovací, které zkoumají udržitelné postupy a řešení prospěšná pro přírodu, s cílem podpořit živobytí pomocí spravedlivých příjmů v těchto odvětvích a současně také maximalizovat pozitivní dopady na klima.

— Navýšit finanční podporu a budování kapacit pro organizace občanské společnosti a mládežnické organizace věnující se biologické rozmanitosti, včetně těch, které se zaměřují na podporu udržitelného zemědělství, lesnictví a rybolovu, a těch, jež se angažují ve sporech ve veřejném zájmu o environmentální věci, a to s důrazem na organizace s působností v zemích globálního Jihu.

— Konsolidovat sociální dialog a kolektivní vyjednávání o ochraně biologické rozmanitosti a zajistit jasné zapojení sociálních partnerů.

5.3 EHSV dále podporuje zřízení stálého globálního shromáždění pro občany, které navrhla nadace Iswe Foundation a podpořila Organizace spojených národů a jehož vytvoření bude oznámeno na summitu o budoucnosti v září 2024 ([27]). EHSV se také domnívá, že takové shromáždění by se mělo věnovat otázkám nadneseným v tomto stanovisku. Poukazuje však na to, že tím ještě není dostatečně zajištěno náležité zastoupení zúčastněných stran při rozhodování.

5.4 EHSV podporuje řádné prosazování environmentálních práv z Aarhuské úmluvy ze strany členských států EU a náležité budování kapacit v rámci občanské společnosti s cílem zajistit, aby její členové věděli, jak je uplatnit ([28]). Podporuje také provedení právních cest k zabezpečení přírody, například práv přírody a práva na zdravé životní prostředí, a to pod vedením občanské společnosti ([29]).

5.5 Silnější zapojení občanské společnosti je nejlepším způsobem, jak zohlednit potřeby a zájmy všech odvětví, chceme-li vytvořit pozitivní narativ o biologické rozmanitosti, plnit naše cíle na všech úrovních a hledat účinné řešení této „zvlášť záludné“ otázky.

([26]) Úmluva OSN o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů.

([27]) Global and permanent citizens' assembly, UN Foundation.

([28]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1367/2006 ze dne 6. září 2006 o použití ustanovení Aarhuské úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí na orgány a subjekty Společenství [COM(2020) 642 final – 2020/0289 (COD)] (Úř. věst. C 123, 9.4.2021, s. 66).

([29]) Studie *Směrem k Evropské listině základních práv přírody*, EHSV.

5.6 V tomto smyslu a v souladu s nedávnou zprávou ([30]) zpravodaje OSN o ochráncích přírody si je EHSV vědom rizik, jimž jsou vystaveni, a vyzývá členské státy, aby dodržovaly jejich práva, mezi jinými též svobodu projevu, pokojného shromažďování a sdružování, a dále aby řešily základní příčiny úbytku biologické rozmanitosti,

V Bruselu dne 19. září 2024.

*předseda*
*Evropského hospodářského a sociálního výboru*
Oliver RÖPKE

([30]) *State repression of environmental protest and civil disobedience: a major threat to human rights and democracy* (Státní represe ekologických protestů a občanské neposlušnosti – vážné ohrožení lidských práv a demokracie). Autor: Michel Forst, zvláštní zpravodaj OSN pro ochránce životního prostředí podle Aarhuské úmluvy.